

c) *Žrtve rata*

1. *NIŠIĆ* Stojana *KATA*, 1940, Srпкиnja, dijete; umrla od zime i prehlade 15. 1. 1942. u šumi Um - Jovin jarak - Trstenica.
2. *NISIĆ* Marka *MILKA*, 1936, Srпкиnja, dijete; umrla od zime i prehlade 24. 1. 1942. u Petrovoj gori.
3. *SIMIĆ* Milana *ANDELJA*, 1941, Srпкиnja, dijete; umrla od zime i prehlade 28. 1. 1942. u Trstenici, a majka *Milka* zaklana 7. 1. 1942. u Trstenici.
4. *SIMIĆ* Jovana *ĐURO*, 1870, Srbin, zemljoradnik; umro u izbjeglištvu od zime i prehlade 27. 1. 1942. u Ostrožinu.

NAPOMENA: Tekst pripremio *Nikola Mile Mraović*, pukovnik u penziji, a podatke provjerili *Bogdan Arlov*, *Dušan Arlov*, *Đuro Arlov*, *Mile Arlov*, *Jelena Arlov*, *Ilija Mraović*, *Mile Mraović*, *Nikola Mraović*, *Gajo Simić* i *Pavle Vuković*.

VELIKA VRANOVINA

Na izlazu iz Topuskog, 2 km južno prema Starom Selu, pored rijeke Gline, nalazi se selo Velika Vranovina. Prema popisu stanovništva 1931. godine Velika Vranovina imala je 437 stanovnika, uoči drugog svjetskog rata 1941. godine bilo je oko 86 domaćinstava sa oko 500 stanovnika, a prema prvom poslijeratnom popisu 1948. godine bilo je 57 domaćinstava i 496 stanovnika. Po nacionalnom sastavu svi stanovnici su Hrvati, a po socijalnom zemljoradnici i radnici, sa manjim brojem službenika i raznih zanatlija.

Sve do oslobođenja Topuskog, 16. avgusta 1943, Velika Vranovina se nalazila pod stalnom kontrolom ustaške vlasti, tako da su uslovi za rad u korist NOP bili znatno otežani, a posebno ako se ima u vidu da je iz Velike Vranovine na strani neprijatelja, u redovima ustaških i domobranskih jedinica, poginulo ili nestalo 33 pripadnika ustaške organizacije.

Tek po oslobođenju Topuskog, selo Velika Vranovina ulazi u slobodnu teritoriju i od tada se aktivno uključuje u NOP. U drugoj polovini 1943. godine izabran je prvi seoski NOO i odbor AFŽ-a, a u 1944. godini izabran je i prvi aktiv SKOJ-a. Organizacija KPH nije postojala. U prvi NOO izabrani su: *Luka Šime Putrić*, predsjednik, *Slavko Ilije Abramović*, tajnik, *Ivo Šime Abramović*, *Mile Matije Iskrić*, *Nikola Stanka Iskrić*, *Ivo Stan-ka Tonjac*, a kasnije i *Roža Tome Ferderbar*, kao članovi. Prvi odbor AFŽ-a sačinjavale su: *Roža Ferderbar*, predsjednica, *Mara Ferderbar*, *Milka Abramović* i *Jaga Janka Iskrić*, kao članice. Polovinom 1944. godine *Dragica Divić* iz sela Ponikvara, kao član Općinskog komiteta SKOJ-a, formirala je aktiv SKOJ-a, u kojem su se isticali *Nikola Bukovac* i *Ljuba Iskrić*.

Od oslobođenja Topuskog do oslobođenja zemlje aktivno i organizovano radilo je 29 lica, od toga 17 boraca (1942 - 1; 1943 - 6; 1944 - 10) i 12 koji su radili u seoskom NOO i društveno-političkim organizacijama.

Kao borac 2. brigade 8. divizije od 20. 4. 1944. poginuo je *Ilija Tome Abramović*, rođen 1927. godine, kod Ilirske Bistrice 6. 5. 1945. godine.

Kao žrtve fašističkog terora poginuli su:

1. *ABRAMOVIĆ* Josipa *KATA*, 1930, dijete, Hrvatica. Ubijena od Nijemaca 20. 1. 1943. u Velikoj Vranovini.
2. *ABRAMOVIĆ* Šime *MARTIN*, 1899, Hrvat, zemljoradnik. Ubijen od Nijemaca 20. 1. 1943. u Velikoj Vranovini.
3. *KRIZMANIĆ* Stanka *STANKO*, 1904, Hrvat, zemljoradnik. Ubijen od Čerkeza 26. 4. 1944. u Velikoj Vranovini.

NAPOMENA: Podatke su prikupili *Luka Šime Putrić*, *Stanko Tome Abramović*, *Luka Kapac*, *Slavko Išek*, *Đuro Mila Žiža*, *Petar Ljubičić* i *Miloš Šević*.

VORKAPIĆ SELO

Vorkapić Selo nalazi se 5 km jugozapadno od Topuskog. Graniči se sa selima Poničari, Katinovac, Staro Selo, Perna i Poljani. Prvi put se nalazi na popisu prve banske regimente iz 1768. godine i tada je imalo oko 25 kuća. Prema popisu stanovništva 1931. godine bilo je 878 stanovnika, a uoči drugog svjetskog rata 1941. godine oko 200 domaćinstava i oko 900 stanovnika, dok je prema prvom poslijeratnom popisu 1948. godine bilo 194 domaćinstva i 642 stanovnika. Po nacionalnom sastavu svi stanovnici su Srbi, a po socijalnom zemljoradnici.

Krajem 19. i početkom 20. vijeka počinje prvo odlaženje pojedinaca u Sjevernu Ameriku, tako da skoro nije bilo kuće iz koje neko od ukućana nije bio u Americi. Poslije završetka prvog svjetskog rata samo nekoliko ljudi otišlo je u Kanadu i Argentinu, da bi se neki vratili, a neki su ostali za stalno. Između dva svjetska rata iz sela je bilo zaposleno svega nekoliko ljudi u općini Topusko, a nekoliko mladića, poslije završene osnovne škole, otišlo je preko Privrednika na izučavanje raznih zanata. Osnovna škola sagrađena je 1927. godine, a do tada djeca su polazila osnovnu školu u Topuskom.

U selu, prije rata 1941. godine, nije bilo organizacije KPH, ali prve ideje o socijalizmu donosili su povratnici iz Amerike i ratni zarobljenici iz Sovjetskog Saveza. Te ideje stvarale su raspoloženje prema SSSR, tako da su stanovnici vjerovali u brz završetak rata kada je Njemačka 1941. godine napala Sovjetski Savez. U danima pripreme za oružani narodni ustanak, prvi javni i veći sastanak održan je 26. jula 1941. u zaseoku Đurđevići. Na sastanku je govorio *Savo Bogdanović*, koji je prisutne upoznao sa situacijom u svijetu i zemlji i odlukama iz Abeza za dizanje ustanka. Svi prisutni prihvatili su izlaganje *Save Bogdanovića*, i odmah se organizovali za borbu. Formirane su desetine, izabrani deseteri i izvršen raspored za obezbjeđenje sela sa pravca Topuskog. 27. jula uspostavljena je veza i sa ustanicima sela Perne, tako da su sva sela ispod Petrove gore međusobno bila povezana. Ustanici ovoga sela učestvovali su 29. jula zajedno sa ustanicima sela Perne u napadu na ustaše, kada je ubijen jedan ustaša i kada se došlo do prve vojničke puške. 3. avgusta, kada su ustaše potisnule front ustanika, i narod Vorkapić Sela napušta svoje domove i povlači se u Petrovu goru.